

KULTUROWE W GRY GRZE TRON

WYDAWNICTWO
UNIwersytetu śląskiego
KATOWICE 2016

Kulturowe gry w *Grze o tron*

NR 3560

Kulturowe gry w *Grze o tron*

pod redakcją
Beaty Gontarz

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego • Katowice 2016

[Kup książkę](#)

Redaktor serii: Studia o Kulturze
DOBROŚŁAWA WĘŻOWICZ-ZIÓŁKOWSKA

Recenzent
AGNIESZKA NIERACKA

Spis treści

BEATA GONTARZ	
Skąd ta książka?	7
MICHAŁ SAPA	
Tworzenie quasi-średniowiecznego świata w cyklu <i>Pieśń lodu i ognia</i> G.R.R. Martina	11
ANETA KRUC, JUSTYNA RZOŃCA	
Prehistoria w <i>Pieśni lodu i ognia</i>	29
MILA IREK	
The Monster outside and the one within: the departure from the Tolkienesque concept of monstrosity in the books of G.R.R. Martin	49
KAROLINA GLÜCK	
Tożsamość w kontekście religii i magii w <i>Pieśni lodu i ognia</i>	63
JUSTYNA SKRZYPNIK	
Archetypy (nie)kobiecości w uniwersum <i>Pieśni lodu i ognia</i>	89
DARIA SWĘDZIOŁ	
Pikareska a tendencje demitologizujące w <i>Pieśni lodu i ognia</i>	121
Bibliografia	143
Indeks osobowy (zestawiły Daria Swędzioł i Justyna Skrzypnik)	151

Skąd ta książka?

Pomysł na publikację monografii zrodził się wśród uczestników spotkań Koła Badaczy Kultury Popularnej „Matriks” na Uniwersytecie Śląskim. Zainaugurowany *Grą o tron* (książką i serialem) kołowy cykl „Fantastyczne Piątki” rozwinął się w serię piątkowych dyskusji, rozpracowujących fenomen Martinowskiej sagi. Studenci i doktoranci wyszli bowiem poza krąg typowych dla grup fanowskich form „kultury uczestnictwa”¹, nie kopiowali ich zaangażowania w medialne praktyki odtwarzania bądź poszerzania „rozpętanego imaginarium”², nie spekulowali na temat ulubionych wątków fabularnych i bohaterów, nie tworzyli *fanfiction*, nie działali (w każdym razie nie pod szyldem koła) w *fandomach*. „Fantastyczne Piątki” nie stały się zatem (i nie miały takich aspiracji) funkcjonującą w *realu* platformą fanowską ani też płaszczyzną „wynajdywania sobie codzienności”³, choć, co oczywiste, zaistniały jako rezultat konsumpcji⁴ stale rozbudowywanej marki *Gra o tron*.

¹ Zob. B. DZIADZIA: *Dylematy tzw. kultury uczestnictwa. „Media i Społeczeństwo”* 2012, nr 2.

² L. GAŚOWSKA: *Fan fiction. Nowe formy opowieści*. Kraków 2015, s. 279.

³ Zob. M. de CERTEAU: *Wynaleźć codzienność. Sztuki działania*. Tłum. K. THIEL-JAŃCZUK. Kraków 2008.

⁴ Zob. H. JENKINS: *Kultura konwergencji. Zderzenie starych i nowych mediów*. Tłum. M. BERNATOWICZ, M. FILICIAK. Warszawa 2007, s. 164.

Zachętą do kontynuowania spotkań była współpraca z organizatorami Dni Fantastyki we Wrocławiu, na zaproszenie których w 2015 i 2016 r. poprowadzone zostały prelekcje, cieszące się ogromnym zainteresowaniem fanów *Gry o tron*.

Młodzi badacze kultury popularnej, autorzy zamieszczonych w monografii artykułów, wykorzystali tyleż swój „emocjonalny kapitał”⁵, co wiedzę adeptów dyscyplin, jakie zgłębiają na studiach: kulturoznawstwa, medioznawstwa, literaturoznawstwa, historii. Dzięki tej wiedzy mogli i chcieli przyjrzeć się krytycznie zabiegom autora (rzadziej producentów serialu i gier komputerowych), skutkującym stworzeniem uniwersum, które okazało się atrakcyjne dla współczesnego uczestnika kultury. Padały pytania o innowacyjność fikcyjnego świata *Pieśni lodu i ognia*, rozpatrywane przede wszystkim w odniesieniu do równie rozpoznawalnej, a reprezentującej kanon gatunku *fantasy*, trylogii Tolkiena *Władca Pierścieni*. Sprawdzano zatem reguły z jednej strony wciągania odbiorcy w doskonale znany model gatunkowy, a z drugiej – podsuwania tropów, aby szukać nowości, odmienności, oryginalności. Owa sugestia nowej jakości cyklu Martina, przy jednoczesnym wyraźnym zakorzenieniu we wzorcu *fantasy*, okazała się dla uczestników „Fantastycznych Piątków” kluczem do wyjaśnienia kultowości, w jaką ubrany jest cykl powieściowy i wywodzący się z niego serial telewizyjny. Jak bowiem wykazał Bogdan Trocha, *fantasy* przechowuje (mimo że w szczątkowej postaci) fundamentalne dla człowieka pragnienie wejścia w Czas Początku, czyli pragnienie porzucenia własnej historycznie i cywilizacyjnie określonej indywidualnej egzystencji na rzecz uzyskania możliwości dostępu do sfery nieracjonalnej, utożsamianej z metafizyczną⁶. Martin zna te potrzeby, sięga do naszych, współczesnych, rozpoznań o człowieku i świecie: żyjemy

⁵ Zob. ibidem.

⁶ B. TROCHA: *Degradacja mitu w literaturze fantasy*. Zielona Góra 2009.

w stanie rozproszenia, nieporządku, zaciemnienia reguł. Mocniej, jak się wydaje, akcentuje brak *arche*, utratę podstaw, co odpowiada postmodernistycznemu kontekstowi czasowemu, w jakim cykl powstał.

Tytuł monografii narzucił się w sposób oczywisty. Nie tylko jako efektowna gra słów, odwołująca się do pomysłu George'a R.R. Martina: grę (o co? – na to pytanie próbują odpowiedzieć autorzy monografii) wprowadził wszak twórca do Westeroskiego uniwersum. To również propozycja metody badawczej, przyjętej przez przygotowujących artykuły autorów, którzy wskazali kulturowe obszary odniesień, wykorzystywane przez Martina: chaos zestawiany z linearnością historii oraz porządkiem religii i mocą magii, obrazowanie ludzkich lęków, kreowanie silnych i słabych postaci, obdarzonych funkcjami do wypełnienia określonych zadań.

Do grupy autorów monografii dołączyła Miła Irek, doktorantka z Oxford Brookes University, a także uczestniczki Dni Fantastyki we Wrocławiu, Aneta Kruc i Justyna Rzońca.

Beata Gontarz

Indeks osobowy

A

Abramowska Janina 122
Allen Moira 65, 148
Anthony David W. 43, 144
Antonsson Linda 35, 37, 38, 40, 71,
143
Appadurai Arjun 57, 144
Attebery Brian 50–51, 144

B

Bachtin Michaił 122, 138, 144
Benioff David 71, 73, 76
Bernatowicz Małgorzata 7
Biały Beata 132, 145
Bildhauer Bettina 50, 144
Błaszkwicz Bartłomiej 12, 144,
145, 146, 147
Bożek Hubert 78, 147
Brzezińska Anna 27, 146
Brzostowski Tadeusz 18, 145
Brzozowski Andrzej 16, 148

C

Caillois Roger 141, 144
Campbell Joseph 141
Card Orson Scott 65, 148

Carpenter Humphrey 53, 147
Carroll Shiloh 16, 20, 144
Certeau Michel de 7
Charlton Michael 17, 144
Chochorowski Jan 39, 40, 43, 46, 144
Chrobak Marzena 102, 147
Chu Cyrus C.Y. 34, 144
Cioch Adam 103, 145
Classen Albrecht 57
Clute John 49, 147
Cook Glenn 27
Crossley-Holland Kevin 51, 144

D

Dannemann Michael 40, 147
Day David 144
Dent Grace 55, 144
Devlet Ekaterina 42, 144
Dudek Jarosław 15, 144
Dziadzia Bogusław 7
Dzieduszycki Wojciech 114, 146

E

Eliade Mircea 41, 138, 145
Ellis Richard 145
Estés Clarissa Pinkola 103, 115, 145

F

- Faulkner William 55, 148
 Filiciak Mirosław 7
 Fowler Rebekah 19, 145
 Frazer James George 75, 108, 116, 145
 Frevert Ute 92, 100, 145
 Furman Renata 78, 147

G

- Garcia Elio M. jr 35, 37, 38, 40, 71, 143
 Gazda Grzegorz 126, 147
 Gąsowska Lidia 7, 14, 145
 Gąssowski Jerzy 23, 145
 Gemra Anna 122
 Gennep van Arnold 132, 145
 Grajewski Wincenty 138, 144
 Grant John 49, 147
 Graves Robert 107–109, 117, 145

H

- Hall Stuart 57, 145
 Hoffman Krzysztof 11, 145
 Honegger Thomas 13, 145
 Howard Robert Ervin 13
 Huizinga Johan 18, 27, 145
 Hume Kathryn 49, 145

J

- Jakuszewski Michał 23, 24, 26, 27, 33, 35, 37, 41, 44, 71, 76, 83, 85, 89, 99, 101, 107, 128, 133, 134, 137
 Janion Maria 96, 145
 Jenkins Henry 7
 Jung Carl Gustav 90, 94–95, 104, 145, 146

K

- Kaczanowski Piotr 38, 39, 40, 43, 46, 144, 146
 Kania Ireneusz 107, 145
 Kaposy Timothy 144
 Kay Guy Gabriel 15, 27
 Kocjan Krzysztof 41, 145
 Kokot Joanna 12, 25, 146
 Kopacki Andrzej 92, 145
 Kosińska Karolina 141
 Kozłowski Janusz Krzysztof 38, 39, 40, 43, 46, 144, 146
 Kreeft Peter 54, 146
 Kristiansen Kristian 44, 146
 Kruk Paweł 19, 74, 124, 143
 Krzeczowski Henryk 145
 Kurek Dominika 15, 146
 Kurek Grzegorz 27, 146

L

- Le Guin Kroeber Ursula 14
 Lidow John 51, 146
 Lisowski Jerzy 141, 144
 Litak Eliza 78, 147
 Lovecraft Howard Phillips 29

M

- MacNeil Legs 55, 146
 Majkowski Tomasz Zbigniew 13, 14, 146
 Malick Swapan 40, 147
 Malinowski Bronisław 63, 64, 74, 75, 146
 Mendlesohn Farah 49, 146
 Mills Robert 50, 144
 Miyoshi Masao 57, 146
 Mol Hans 77, 78, 147
 Morris William 13

O

Orchard Andy 53, 146
Ossowska Maria 94, 97
Ostrowski Witold 126
Otto Rudolf 64

P

Pawlik Jacek Jan 114, 146
Phull Hardeep 11, 146
Pilarska Aleksandra 77, 146
Poniewozik James 16, 148
Prokopiuk Jerzy 90, 145, 146
Prokopusz z Cezarei 45

R

Ratajczak Tomasz 15, 21, 144, 147
Rearick Anne 54, 146
Reszke Robert 104, 145
Robertson Roland 57, 146
Roux Jean-Paul 102, 147
Rudbekia 86
Rudolf Edyta 122

S

Sankararaman Sriram 40, 147
Sapkowski Andrzej 15–16, 135, 148
Sinex Margaret 54, 147
Spieralska Beata 27, 146
Szeman Imre 144
Szkiliądź Hipolit 141, 147
Szwed-Śliwowska Joanna 18, 20, 22, 147
Szyjewski Andrzej 42, 104–105, 107–108, 147

T

Tacyt 44
Thiel-Jańczuk Katarzyna 7
Thomsen Christian Jürgensen 38
Tolkien Christopher 52, 53, 147
Tolkien John Ronald Reuel 8, 14, 29, 50, 51, 52, 54, 55, 56, 57, 60, 61, 134, 135, 147
Trębicki Grzegorz 13, 147
Trocha Bogdan 8, 15, 21, 64, 66, 70, 71, 73, 77, 78, 79, 83, 85, 86, 139, 140, 144, 147
Trzeciński Łukasz 135, 136, 147
Turtledove Harry 14
Tynecka-Makowska Słowinia 126, 147

U

Urbańska-Mazuruk Ewa 21, 147

V

Vogler Christopher 141

W

Wargacki Stanisław Adam 78, 147
Weiss Daniel Brett 71, 73, 76
Wes Williams 51, 147
White Terrence Hanbury 49, 148
Wieczorkiewicz Anna 122, 123, 126, 127, 129, 131, 132, 148
Wilhelm Zdobywca 29
Wrześniński Jacek 114, 146

Ż

Żabski Tadeusz 122, 147

zestawiły Daria Swędzioł i Justyna Skrzypnik

Redakcja: Agnieszka Markowska

Projekt okładki: Natalia Krycia

Korekta: Urszula Bańcerk

Łamanie: Alicja Załęcka

Copyright © 2016 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336

ISBN 978-83-226-3051-8

(wersja drukowana)

ISBN 978-83-226-3052-5

(wersja elektroniczna)

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Ark. druk. 975. Ark. wyd. 70. Papier Ecco
Book Cream 80 g, vol. 2.0 Cena 20 zł (+ VAT)

Druk i oprawa:
„TOTEM.COM.PL Sp z o.o.” Sp.K.
ul. Jacewska 89, 88-100 Inowrocław

[Kup książkę](#)

Więcej o książce

CENA 20 ZŁ	ISSN 0208-6336
(+ VAT)	ISBN 978-83-226-3052-5

[Kup książkę](#)